

О. Федоров, директор Інституту космічних досліджень Національної академії наук України та Державного космічного агентства України:

«...У наш час парадигма космонавтики змінилася – якщо раніше в космічній сфері переважали геополітичні інтереси, за якими ховалося наукове та технологічне застосування, то нині на перше місце виходить принцип підпорядкованості космічної політики загальнонаціональним інтересам. Уже відійшли в минуле проекти, які б підтверджували наш космічний потенціал та виконували демонстративну функцію. На сьогодні будь-який проект спрямований насамперед на задоволення потреб споживачів, якими є вчені, військові, представники економічної галузі.

<...> Справді, різні країни, такі як наші сусіди Польща, Угорщина, Чехія, не маючи ракетно-космічної техніки, але маючи серйозну космічну програму, беруть участь у багатьох європейських місіях. Чому? Тому що найвищий потенціал інноваційного розвитку міститься в ракетно-космічних технологіях. Якщо порівняти списки країн, які демонструють динамічне економічне зростання, з тими, які закладають серйозні витрати на космос, побачимо, що вони збігаються.

Сорок країн світу мають регулярні космічні програми. У цій галузі обертається 250 млрд дол., більш ніж половина з яких – це надходження з приватного сектору. В українських реаліях ми наближаємося до того, щоб космонавтика стала складовою економіки. Поки що обсяг не такий значний, як в інших сферах економіки, але розвиток останніх визначається також інноваційним потенціалом космічної діяльності.

<...> Ми отримуємо принципово нові знання про Землю, про глобальні проблеми, тенденції. У документах Всесвітнього саміту з питань сталого розвитку зафіксовано, що без системи спостереження Землі з космосу неможливо встановити необхідний баланс між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, зберегти безпечно й здорове довкілля.

Зміна парадигми в сучасній космонавтиці передбачає виникнення нового етапу освоєння космосу – космонавтика стала практичною наукою. Це означає, що ми отримуємо знання про астероїди безпосередньо тоді, коли космічні апарати стикуються з ними, визначаємо їхній хімічний склад, зміни електромагнітних полів, випромінювань, тобто отримуємо прямі дані про Всесвіт. Космонавтика стала експериментальною наукою. Ми досліджуємо, як у космосі існує людина, що вона вміє там робити і які технології здатна розвинути в чужому для неї просторі.

<...> Завдяки космонавтиці сучасна наука розглядає Всесвіт як щось, що вибухнуло й розвивається, а ми існуємо в певному місці простору й у певний момент часу. Великі зусилля покладено на пошук єдиного еволюційного підходу, яким зумовлені існування Всесвіту та поява людства в

певний момент розвитку життя. На перший погляд ці зусилля далекі від потреб пересічних громадян, проте вони закладені в основу всіх наук – це нова фізика, яка зближується з науками про життя. Усі космічні програми значною мірою містять наукові проекти, спрямовані на те, щоб дізнатися, як еволюціонує Всесвіт, що таке темна матерія, які шляхи пошуку інших світів.

<...> Якщо ми залишимося осторонь глобальних наукових досліджень, наші вчені не займатимуться проривними високотехнологічними розробками і не залучатимуть до цього молодь, ми дуже швидко опинимося на межі існування як незалежна держава. Безумовно, жодна нація не спроможна самостійно охопити всі сфери космічної діяльності. <...> Польські вчені, маючи один невеличкий інститут з науковим складом до 200 осіб, беруть участь у багатьох європейських місіях. Вони виробляють бур для вивчення астероїда, проводять астрофізичні розвідки, планетологічні дослідження Землі з космосу. Польща не має космічної промисловості, та це не заважає їй бути учасником європейських проектів.

<...> Шлях України полягає в тому, щоб використовувати свій ракетно-космічний потенціал для участі, як гідні партнери, в якомога більшій кількості космічних проектів, що відповідають національним інтересам. Космонавтика – сфера діяльності, яка в наш кризовий час сприймається багатьма як щось другорядне. Ми повинні розуміти, що гроші витрачаються не на «космос», не на задоволення цікавості кількох десятків людей – а на життєво важливу галузь, потрібну для розвитку науки, технологій, для моніторингу ресурсів, а отже, визначає конкурентоспроможність країни.

Ми пропонуємо зробити наступний крок в українській космічній політиці – створити Національну раду з космосу, про що президент НАНУ академік Б. Патон написав у листі до Президента України. Космічна діяльність забезпечується не тільки Космічним агентством, а й Академією наук, тому важливо організувати діяльність цих установ і відповісти на питання про те, яким є масштаб космічної діяльності України і в чому полягають її пріоритети. Головне завдання – скоординувати користувачів космічної інформації – науковців, військових, метеорологів, аграріїв, “еменесників”. Без космічної інформації сьогодні не обходиться жодна країна. Питання полягає в тому, що ми купуємо і що отримуємо у вигляді співробітництва» *(Олег Федоров: «У нас є космічний потенціал, який може стати локомотивом для інших галузей» / Бесіду вів К. Гончаров // Дзеркало тижня. Україна (http://dt.ua/SCIENCE/oleg_fedorov_u_nas_e_kosmichniy_potentsial,_yakiy_mozhe_stati_lokomotivom_dlya_inshih_galuzey-100857.html). – 2012. – 20–27.04).*